పయనం - పలాయనం

గ్యారేజ్‌లో కారు పార్క్ చేస్తున్నాడు సారధి. వాణి ముందుగానే అపార్ట్ మెంట్‌కి చేరుకుంది. సారధి వచ్చేసరికి ఆమె బట్టలు మార్చుకుంది. అతను లోపలికి వచ్చి తలుపు మూసాడు. ఫోను చాలాసేపటికి నుంచి మోగుతున్నట్లుంది. వాణి ఫోను తీయనందుకు సారధికి కొద్దిగా కోపం వచ్చింది.

టైమ్ చూసాడు. 11.40 అయింది.

పిల్లలు నిద్రపోతున్నారు. వాళ్ళ గదిలోంచి, ఫోన్ శబ్దానికి మెలకువ వచ్చిన ఆయా డ్రాయింగ్ హాల్లో ఉన్న యజమానులను చూసి ఆవులిస్తూ వెళ్ళిపోయింది.

ఫోన్ ఆగిపోయింది.

" - డాడీ అయింటారు - " అన్నాడు ఇంగ్లీషులో.

ఫ్రిజ్ లోంచి సీసా తీసి గ్లాసుల్లో పోసి తీసుకు వచ్చింది వాణి. తన గ్లాస్‌ని పెదాలకు తాకించుకుని రెండోది అతని ఎదురుగా ఉంచింది. సారధి దాన్ని తీసుకోలేదు.

"నువ్వు మునుపటిలా ఉండటం లేదు -"

భుజాలొకమారు ఎగరేసింది. సగానికి పైగా ఖాళీ అయిన గ్లాస్‌ని టీపాయ్ మీద ఉంచింది. రెండు చేతులూ ఎత్తి ఒళ్ళు విరుచుకుని జుత్తులోనికి వేళ్ళు పోనిచ్చి దువ్వు కుంది. తల విదుల్చుకుంది.

" - ఎలా ఉందీ సెంటు?" అంది.

సారధి తేరిపార చూసాడు.

"నీకు టేస్ట్ లేదు. వాసనలలో తేడా తెలీదు. ఇలాంటి సెంటు ఒకటుందని నీకు తెలుసా?"

"నేను భారతీయుడిని - అంత చిన్న విషయాలు నాకు పట్టవు" అని ధ్వనించాడు గ్లాసులోది గల్ప్ చేస్తూ.

"ఇదొక్కటి ఒప్పుకున్నావు -".

"ఏమిటి నీ అభిప్రాయం?"

"భారతీయులు పోగు చేస్తారు. మరొకళ్ళు ఎంజాయ్ చేస్తారు -"

"నువ్వు నన్ను అవమానిస్తున్నావు"

మళ్లీ ఫోన్ రింగయింది. ఆ సంభాషణను త్రుంచేస్తున్నట్లు చటుక్కున వెళ్ళి ఫోన్ తీసుకున్నాడు.

వాణి సర్దుకొని కూర్చుంది. ఫోనులో అతను మాట్లాడుతున్న దృశ్యాన్నీ గ్లాస్‌లో ద్రవాన్నీ ఎంజాయ్ చేస్తోంది. మాస్టరు ముందు గుంజీలు తీస్తున్న స్కూల్ పిల్లాడు గుర్తు వస్తున్నాడు. ఆ దృశ్యం ఆమెకు యిష్టమో కాదో చెప్పలేదు. చూసే అవకాశాన్ని మాత్రం వదులు కోదు.

సారథి వచ్చి గ్లాస్‌లోని ద్రవాన్ని నోట్లో ఒంపుకుని పుక్కిలించి మింగాడు. అలా చేసేడంటే అతను మాంచి మూడ్‌లోకి వచ్చినట్లే లెక్క.

"అమ్మ రమ్మంటోందిట -"

"-----"

"బెంగుళూరు హారిబుల్, ముసలి నగరం! ముసలి వాసన! ముసిలాళ్ళ కోసం ముసిలాళ్ళు నడుపుతున్నట్లుంటుంది - " అన్నాడు.

కళ్ళు పెద్దవి చేసి పెదాలు తమాషాగా తిప్పింది వాణి.

"పిటీ! నువ్వక్కడే పుట్టావు"

"అదేం సీక్రెట్ కాదు. ఓ సీక్రెట్ చెప్పనా? నగరాలలో తేడా పేదలకీ మొద్దులకీ తెలీదు. నిత్యం ఉత్సాహంతో ఉండే వాళ్ళకీ, కార్య సాధకులకీ నగరాలు అర్థమవుతాయి! మన ఢిల్లీని చూడు! ఎప్పుడూ ఏక్టివిటీ! ఇక్కడ రాజకీయాలలో వ్యాపారం సాండ్‌విచ్ చేసినట్టుంటుంది. బోంబే! స్వర్గం! అక్కడ రాజకీయం కూడా వ్యాపారానికి మాచింగ్! కలకత్తా! రాజకీయమూ వ్యాపారమూ కూడా కండల సత్తువతో కలగలిసి పోయుంటాయి. ఏ నగరమయినా దాని యీవెనింగ్స్‌ని బట్టి గుర్తు పట్టెయ్యొచ్చు. సాయంకాలాలే వ్యాపార కేంద్రాలు. ప్రతిభావంతులని అవే టీజ్ చేస్తాయి! యీజ్ చేస్తాయి! ప్లీజెస్ ఫైనల్లీ --"

అతను మాట్లాడుతూనే ఉన్నాడు.

వాణి సోఫాలో జారబడి చూస్తోంది. ఆమెలో ఓ ఊహ ఆడుతోంది.

సారథిని బట్టలు ఊడతీసి రోడ్డు మీద పరుగెత్తిస్తే....? లావు కాదు. బొద్దు. ఒంటి నిండా జుత్తు. ఇంజనీరింగ్‌లో డిగ్రీ, ఎంబీయే చేసాడు. ఆర్ కే ఇండస్ట్రీస్‌లో డిజీయమ్. జీయమ్ అవటం కోసం పరుగులో ఉన్నాడని ఎవరయినా గుర్తించగలరా? అతని హోదా ఏంబిషన్ ఎక్కడ వేలాడతాయి?

" - ప్రతిరోజూ డాడీ యీ టైంకి ఫోన్ చేస్తారు. సాయంకాలం దొరకవుగదా అంటారు. మమ్మీని యిక్కడకు తీసుకొచ్చేయమంటే అంగీకరించరు. బెంగుళూర్లో కూర్చోటానికి నాకేం పనిలేదా! - "

వాణి అతన్ని ఆ ధోరణిలో వదిలి పడక గదిలోకి వెళ్ళి మంచం మీద అడ్డంగా పడుకుంది. పెంపుడు కుక్క ఆమెకి దగ్గరగా ఒదిగింది.

2

" - నిద్ర పట్టటం లేదు -" అంది కామేశ్వరి.

రంగనాథం ఆమెకు కొద్ది దూరంలోనే ఉన్నాడు. పుస్తకంలో మునిగి ఉన్నాడు. రీడింగ్ బల్బ్ కాంతి దాని మీద పడుతోంది. బెంగుళూర్ మల్లేశ్వరంలో ఉన్న ఆ యిల్లు పెద్ద ఆవరణలో ఉంది. కాస్త పాతగా ఉంది. ఇంటి ముందు చిన్న తోట ఉంది. విశాలమైన ఆ గదిలో రాత్రి నిశ్శబ్దంలో ఆమె క్షీణ స్వరానికి రంగనాథం వెంటనే ప్రతిస్పందించాడు.

"పార్థూ గురించా బెంగ!"

"వస్తాడా...."

"తప్పకుండానూ.... వాడు మన కొడుకు -"

"చచ్చాక తల కొరివి పెట్టాలనేం లేదు. నేనుండగా నాతో గడపాలి -"

"నీ గురించి నాకు తెలుసు కాముడూ! పడుకో -" రంగనాథం గొంతులో దాగిన విసుగును ఆమె గమనించలేదు.

"నిద్ర వస్తోందా రంగా!"

"లేదుగానీ.... మాట్లాడితే అలసి పోతావు -"

"మాట్లాడను. అలసిపోను. బతుకుతానంటావా పిచ్చీ!"

రంగనాథం కళ్ళు మూసుకున్నాడు. సర్వాంగాలలోనూ ఓ బలమైన కుదుపు. ఇన్నాళ్ళూ సన్నిహితంగా జీవించిన యీ ప్రాణి చనిపోయాక ఏమవుతుందో తనకు తెలుసు. కర్మ పరిపక్వమయే వరకూ జన్మల నెత్తుతూనే ఉంటుంది. కానీ తనకు? ఇద్దరూ ఒక్కటై జీవించారు. ఆమె తనను విడిచిపోతే తనకేమవుతుంది? ఊహనే అంగీకరించదు మనసు. అది ప్రవేశించాక మనసూ శరీరమూ పట్లు విచ్చిపోతాయి. ఈ కుదుపు తాలూకు గాఢత కొంత తగ్గిందనే అనిపిస్తుంది. కానీ యీ కళ్ళలో తడి ఏమిటి? యీ గుండెలో శూన్యమేమిటి? యిది అనుబంధ చిహ్నమా! వయో ప్రభావమా!

"పడుకోరా కాముడూ!"

"ఊహు! పడుకోను..." వెనకటి స్మృతులు మారాం..

ఆమె మంచం పక్కనున్న కుర్చీని ఆక్రమించాడు.

"అయితే ఏం చేస్తావు చెప్పు?" మోచేతిని మంచం మీద ఆనించి అరచేతిలో గడ్డం పెట్టుకున్నాడు. శక్తినంతా కూడతీసుకొని తల కొద్దిగా తిప్పింది.

" రెండే రెండు చెయ్యగలను. ఏంటో చెప్పు-"

"తెలీటం లేదోయ్...."

"ఆలోచించు మట్టి బుర్రా..."

"ఊహు!" కాస్త ఆగి ఓటమిని ఒప్పుకున్న ధ్వనితో అన్నాడు.

"మాటలాడటం.... ఆడక పోవటం... అదీ ఎన్నాళ్ళో!" అంటూనే వుంది. కళ్ళలో నీళ్ళు. గొంతులో గాద్గదికత.

రంగనాథం ఆమె తల మీద చేతిని వేసి నిమిరాడు. కుడిచేతిని ఎత్తి కామేశ్వరి అతనిని తాకాలని చూసింది. అది గమనించాక తన చేతిని అందించాడు. ఆమె చేతిలో పట్టు లేదు. శ్రమ మీద వేళ్ళు మూయగలిగింది. ఆ చేయి ఎండి పోయినట్టుంది.

" - మాటలు తప్ప మన మధ్య యింకే ముంది రంగా! మాట్లాడక పోవడం తప్ప నేనిచ్చే సేవ ఏముందింక?"

గొంతు కూడా స్పష్టత పోతోంది. అనుబంధాల నిరూపణకు ఆధునిక వైద్యం ఎన్ని సదుపాయాలు చేసింది! పార్థు అవన్నీ ప్రయత్నించాడు! డబ్బు ఖర్చు పెట్టాడు. వైద్యులు రోగ నిర్ధారణ కూడా చేయలేక పోయారు.

ఇన్ని చేసినా పార్థు ప్రేమకు అవి నిరూపణ కావు - అనుకున్నాడు రంగనాథం.

"ఎలాగయిందిది సేవ!"

"నీకు నిద్ర వస్తోంది. నీ మనసు పుస్తకం మీదుంటుంది. విసిగించక పోవటం సేవ కదూ!"

"నువ్వలా అనుకోకు కాముడూ! వినగలిగినంత కాలమూ వినే భాగ్యాన్ని యియ్యి. ఏం మాట్లాడాలనుంటే అది మాట్లాడు!"

ఆమె పార్థు గురించి మాట్లాడసాగింది. ఆమె మెదడు సక్రమంగా ఉంది. తేదీలతో సహా ప్రతిదీ గుర్తే! ప్రతి సంఘటనా చిరు వివరాలతో సహా చెపుతుంది. ప్రతి విషయాన్నీ విశ్లేషిస్తుంది. తర్కిస్తుంది. చదివిన వాటిని ఉటంకిస్తుంది. కానీ మిగిలిన శరీరంలో ఏదీ పని చెయ్యదు. చీమ పాకినా తోసివేయ లేదు. శరీరమంతటిలోను ఆమెకు యిష్టమైనది చెయ్యి. దాంతోనే ఆమె తన స్పందనలను బయట ప్రపంచంతో పంచుకోగలదు. దానితో నొక్కగలిగితే అది ఓ విజయం. ఆ చేత్తో పార్థుని ఆపగలదా? వస్తూనే ఉంటాడు. డాక్టర్లను కలుస్తుంటాడు. పిల్లల్నీ కొడల్నీ ఎప్పుడయినా తీసుకు వస్తాడు. ఎన్ని చేసినా దగ్గరగా పది నిమషాలు కూర్చోడు. ఊళ్ళోకి వస్తే చాలు! ఫోన్ మోగుతూనే ఉంటుంది. రక రకాల మిత్రులు. సర్కిల్స్. అతని జీవితంలో వేగం ప్రధానం. తనూ ఉద్యోగం చేసింది. రంగా చేసాడు. కానీ అంత వేగం తమకు తెలియదు. కానీ వేగాన్ని తాను ముందే పసికట్టింది. కొడుకుని వేగానికి తట్టుకొనేట్టు తయారు చేసింది. జీవితంలో విజయం ఎంత ముఖ్యమో అర్థమయేట్టు పెంచింది. యిప్పుడు ఆ వేగాన్ని ఆపి... ఒక గంట..... ఒక రాత్రి.... తన కోసం వాడు ఆగాలి. తన యీ చేత్తో వాడిని ఆపాలి. తన కోసం వాడు ఆగాలి....

"వాడిని తప్పు పట్టకు కాముడూ!" అన్నాడు రంగనాథం.

"నేనా? వ్యక్తులని తప్పు పట్టటమా!" అంది. రంగనాథం నిదానంగా చూసాడు - "నేను అవిశ్వాసిని రంగా! రాతినీ పామునీ కూడా నమ్మేటంత విశ్వాసివి నువ్వు - " అంది.

'విశ్వాసులు వ్యక్తులని తప్పు పడతారంటావు నువ్వు -' అందామనుకున్నాడు. బాబుకి ఆమె తల్లి. కనుక బాబుది ఆమె దృష్టిలో తప్పు కాదు. తల్లి కోసం సమయం వెచ్చించలేని కొడుకుది తప్పే - తనకేం సందేహం లేదు. ఎందుకామాట అని కష్టపెట్టడం?

"పోన్లే కాముడూ! ఎవరి దోవ వారిదీ --" అన్నాడు.

"మనమలా జీవించలేదే! భర్త పోయిన నన్ను మళ్ళీ పెళ్ళాడావు. నన్ను తల్లిని చేశావు! 'నా భావాలేవయినా నీకు భావించే అవకాశమిస్తా'నన్నావు! యిచ్చావు. మన ఆలోచనలు ఉత్తర దక్షిణాలు! అయినా కలిసి జీవించాం! చాలా రమ్యంగా జీవించాం కదూ!"

"సందేహమేముంది కాముడూ!"

"పరమాత్మ.... ఆత్మ... స్వర్గ నరకాలు... జన్మ పరంపర... అన్నిటినీ నీవు నమ్మావు. దేన్నీ నేను నమ్మలేదు. మన దాంపత్య జీవిత సాఫల్యానికి బాధ్యత ఎవరిదీ? నీదే.... అంటాన్నేను. కారణం ఏది? అభివృద్ధి ముఖంగా సాగుతున్న సమాజం -- అంటాన్నేను. రెండూ కాదంటావు నువ్వు - బాధ్యత, కారణమూ భగవంతుడే అంటావు నువ్వు -"

రంగనాథం ఆమె మాటలని వింటూనే, ఆ భావాలను అర్థం చేసుకుంటూనే తనలో తను మునిగిపోయాడు.

ఎంత స్వేచ్ఛగా మాట్లాడుతుంది కామేశ్వరి! ఈ మధ్య అపుడప్పుడు ఆమెకి మెదడు మీద పట్టు తగ్గుతున్నట్లనిపిస్తుంది. స్పృహలో మాట్లాడుతున్నట్లుండదు! అలాంటప్పుడు కూడా ఆమె తన యీ స్థితి గురించి పశ్చాత్తాప పడదు. తన జీవితంలో జరిగిన 'పాపాని'కి ఫలితమే యీ స్థితి - అన్న భావన ప్రకటించదు.

విశ్వాసం ప్రాథమికమయినదా? విశ్వాసరాహిత్యం ప్రాథమికమయినదా? - అన్న విచికిత్స కలిగిస్తుంది కామేశ్వరి యీ స్థితి.

ఏమయినా ఆనాటి సంఘటన - ఆ దుర్భర జ్ఞాపకం - మనసులో కదిలినప్పుడు అతను విల విల లాడి పోతాడు. ఆనాటి పాపఫలమే యీ రోగం - అన్న ఊహ కలుగుతూంటుంది. పాపమనేది ఉందనే వాస్తవం మనిషికి తెలియకపోతే ఎంత బాగుండునూ - తన కామేశ్వరికి యీ అవస్థ వచ్చినందుకు యింత బాధ కలిగేదా - అనుకుంటాడు రంగనాథం.

కామేశ్వరి మాట్లాడుతూనే నిద్రలోకి జారుకుంది. రంగనాథం దుప్పటి సరిచేసాడు. ఫాన్ పెంచాడు. కిటికీ తెరలు సర్దాడు. బయటకు చూసాడు.

ఏదో ఆటో వేగంగా పోతుంది. బయట మొక్కల మీద వాలుతున్న చంద్రకిరణాలు. కుక్కల అరుపులు.

రంగనాథం పడక కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. కళ్ళు మూసుకున్నాడు. వదలని ఆలోచనలు పాత సంఘటనలను కళ్ళ ముందు నిలపసాగాయి.

3

మూడేళ్ళ పార్థుని జోకొడుతోంది కామేశ్వరి. రంగనాథం ఏదో ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాన్ని చదువుకుంటున్నాడు. రాత్రి పది.

"రంగా!"

"ఊ!"

"నీకో విషయం చెప్పాలి -"

"తమరెప్పుడూ చెపుతూనే ఉన్నారు. వీడెప్పుడూ వింటూనే ఉన్నాడు గదండీ!" అన్నాడు పుస్తకం మూసి.

"రంగా! దయచేసి సీరియస్‌గా ఉండు -"

"ఓకే ఓకే... అయాం రెడీ!"

"నాలో మార్పేం కనిపించటం లేదూ?"

"బ్రహ్మాండమైన మార్పు. రోజు రోజుకీ అందం ఎక్కుతున్నావు!"

పార్థుని జో కొడుతూనే అతన్ని చూసింది! 40 ఏళ్ళు. పసిమి ఛాయ. బలిష్టమైన శరీరం. నవ్వు మొహం.

"నీ మీద నాకు చాలా నమ్మకం రంగా. నువ్వు అర్థం చేసుకోగలవు. నేను చెప్పి తీరాలి."

"ఏంటోయ్ ఆ డైలాగులు! డైరక్టుగా చెప్పెయ్యగూడదూ?"

పార్థుని జోకొట్టడం ఆపి వెళ్ళి కుర్చీలో కూర్చుంది. ఆమె మొహం రంగనాథం వయిపు లేదు. పార్థు కదులుతుంటే రంగనాథం జో కొట్టసాగాడు.

కొంతసేపు గడిచాక కామేశ్వరి ఆరంభించింది -

"మన వివాహానికి ముందే నటరాజన్ నాకు తెలుసు. మేము ఒకే కంపెనీలో కలిసి పనిచేస్తున్నాం. మగవాళ్ళు ఎంతటి మర్యాదస్తులో సహోద్యోగినులే చెప్పగలరు. ఎలా చూసినా అతను చాలా మర్యాదస్తుడు. ఇళ్ళలోనే ఉండే ఆడవాళ్ళు బయటకి వచ్చి మగవాళ్ళతో అపరిచితులతో కలసి పనిచేసే అవకాశమిచ్చింది పారిశ్రామిక యుగం. దాంతో మగవాడి దృష్టిలో యింట్లో ఉండే ఆడవాళ్ళు, బయట తిరుగుతూ కనిపించే ఆడవాళ్ళు వేరయారు. మనసులో ఎవరి కెలాంటి ఆలోచనలున్నా బయటకి కనిపించే ప్రవర్తనలను బట్టి చూస్తే మగవాడు వెకిలిగాను, చపలచిత్తుడుగానూ ఉండటం ఆడవాళ్ల నిత్యానుభవం. కాని నటరాజన్‌లో మచ్చుకయినా అలాంటి వివరాలు కనిపించేవి కావు. స్త్రీనయినా నాకు అదో రకమైన గౌరవం అతనంటే!

ఇద్దరం ఉద్యోగ రీత్యా కలిసి ప్రయాణాలు ఎన్నో మార్లు చేసాం! గడచిన సారీ మా ప్రయాణం మామూలుగానే అయింది. వచ్చేటపుడు పట్టుకుంది తుఫాను. రైలు ముందుకి కదలదన్నారు. ఏం చేయటం? మనసంతా బెంగగా ఉంది. పార్థుతో నువ్వేం అవస్థలు పడుతున్నావో అని ఉంది. నటరాజన్ గమనించాడు. ధైర్యం చెప్పాడు. ఏదైనా మార్గం చూస్తానన్నాడు. ఒక టాక్సీ కుదిరింది. మొత్తం ఆరుగురు ప్రయాణీకులం. వెనక సీట్లో నలుగురం. వెనక్కి వాలటానికి కూడా చోటు లేదు. అద్దాల మీద పడుతున్న, వాన నీరు లోపలికి లీకవుతోంది. బట్టలు చెమ్మగా ఉన్నాయి. అతనూ యిబ్బందిగా కూర్చున్నాడు. అతని అవస్థ చూడలేక ఫ్రీగా కూర్చోమన్నాను. ప్రయాణం ఎలాగవుతుందా అని బెంగగా వుంది. రాత్రి పన్నెండు గంటల ప్రాంతంలో ఓ చిన్న బస్తీ దగ్గర కారు ఆగిపోయింది. డ్రైవరు కొంత ప్రయత్నం చేసి కదలదన్నాడు. తెల్లారే దాకా ఏమీ చేయలేమన్నాడు.

వాన కాస్త తగ్గటంతో అంతా బయటకు దిగాం. మా తోటి ప్రయాణీకులలో కొత్తగా పెళ్ళయిన దంపతులున్నారు. మళయాళం మరెవరికీ రాదన్నట్లు చాలా ఉత్సాహంగా మాట్లాడుకుంటున్నారు. వాళ్ళ ఆనందం మామూలుగా అయితే ఎలా ఉండేదో గాని అప్పుడు చికాకు కలిగిస్తోంది. మాకు యిడ్లీలు పెట్టి టీలు యిచ్చిన పాక హోటలు వాడు మరికొద్ది దూరంలో ఓ లాడ్జి ఉందన్నాడు.

లాడ్జిలో ఆరు గదులున్నాయి. రెండు గదులు ఏర్పాటు చేయగలమన్నాడు. మళయాళీ దంపతుల మొహంలో వెలుతురు. అది గమనించగానే అదోలా అయిపోయాను. బయట రొజ్జగాలి.

వాళ్ళిద్దరికీ మా యిద్దరికీ గదులు కుదురుతాయన్నాడు ఓనరు.

నా మొహంలోకి చూసాడు నటరాజన్.

"నీకు అభ్యంతరమా?"

'అభ్యంరతమే -' అనాలనుకున్నాను. ఎన్నాళ్ళ బట్టో పెంచుకున్న భావాలూ, సంస్కారమూ - 'ఛత్' అన్నాయి.

"భలే వాడివేలే" అన్నాను. న్యాయానికి అతను నాకు అభ్యంతరం ఉంటుందని తెలుసుకోవాలని ఆశించాను. అయితే అతను అభ్యంతరాన్ని చూపిస్తే నేనెలా తీసుకొనే దాన్నో!

గదిలో రెండు మంచాలున్నాయి. ఓ టేబిలు, అద్దమూ, రెండు కుర్చీలూ ఉన్నాయి. గదంతా ముక్క కంపు. దిండ్లూ పరుపూ వాసనగా ఉన్నాయి. రెండు రోజులుగా కరెంటు లేదుట. హరికెన్ లాంతరూ, కొవ్వొత్తులూ ఉన్నాయి.

మంచాలు దూరంగా జరిపాడు నటరాజన్. తానే దుప్పట్లు దులిపాడు. వాటిని పరిచాడు. అతను అలా సర్దుతూంటే నేను టేబిలు ముందున్న కుర్చీలో కూర్చున్నాను. టేబిలు సొరుగు లాగాను. అందులో కనిపించిన 'పాకెట్'ని చూసి శరీరమంతా జుగుప్స ఆవరించింది. చటుక్కున మూసేసాను. పెద్ద చప్పుడయింది. ఆ గదిలోకి ఎలాంటి వాళ్ళు వస్తుంటారో, ఏ పని మీద వస్తుంటారో కళ్ళ ముందు కదిలి రోతగా ఉంది.

ఆ చప్పుడుకి అతను పని ఆపి నా వేపు చూసి - "ఏంటి?" అన్నాడు.

"ఏం లేదు -" అన్నాను కంగారుగా.

అక్కడ నించి నా ఫీలింగ్స్ వివరించటం కష్టం రంగా! వివాహ బంధానికి ప్రప్రథమ అవసరం నమ్మకం. ఒకరి మీద ఒకరికి నమ్మకం. ఎవరి మీద వారికి నమ్మకం. మన మధ్య దానికి కొదవ లేదు రంగా! నీకు తెలుసుగదా - వివాహేతర లైంగిక సంబంధాల పట్ల నాకు యిచ్ఛ లేదు. అయినా నేను స్వేచ్ఛను ఆహ్వానిస్తాను. ఇచ్చించే స్వేచ్ఛను బలపరుస్తాను. మరొకరితో సంబంధమే స్వేచ్ఛా పిపాసకు నిదర్శనమని నేను అనుకోలేను.

అతను కుతూహలం వల్లనో, కంగారు వల్లనో వచ్చి సొరుగు లాగాడు. వెంటనే

మూసేసాడు. అతని ఫీలింగ్స్ నాకు తెలీవు. నా సంస్కారం, చదువూ, ఉన్నత భావాలూ, మన బంధమూ, అవగాహనా.... యివన్నీ నన్ను సవాలు చేస్తున్న ఫీలింగ్!

నువ్వు మామూలుగా ప్రవర్తించు! అతడు అనుచితంగా ప్రవర్తిస్తున్నప్పుడు గదా - నువ్వు తప్పించుకోవటం ! నీ మీద నీకామాత్రం నమ్మకం లేదా? ఎదుటి మనిషిని నీ అనుచిత ప్రవర్తన గాయపరిచే పనిని ఎందుకు చేయాలి? నీకేం హక్కుంది? -

ఇలా మొదలయాయి ఆలోచనలు.

ఇద్దరం మంచాల మీద చేరాం! చెమ్మగాఉన్న చీర బరువుగా ఉంది. మార్చుకుంటే బాగుండును. అతన్ని బయటకు వెళ్ళమనాలి. అదే నువ్వు ఉంటేనా? .... నీ ఆలోచనలు, నీ అల్లరి, నన్ను సుఖపెట్టే చాతుర్యం ... గుర్తుకు వస్తున్నాయి.

అప్రయత్నంగా పక్కకి చూసాను.

అతను తన మంచం మీద కదులుతున్నాడు. ఎందుకూ? నా స్థితిలోనే ఉన్నాడా? ఉంటే... ఊరుకుంటాడా? నా ఫీలింగ్స్ అతనికి కనబడుతున్నాయా? అతనికి కనిపించటానికి నాకేం ఫీలింగ్స్ ఉన్నాయి? సరే - నాకు లేవు. మగాడు కదా - అతనికి లేకుండా ఉంటాయా? సంస్కారం వల్ల దాచుకోవచ్చుగానీ లేకుండా ఎలా ఉంటాయి? ఏమో! నాలో అంత ఆకర్షణ లేదేమో! నాకు ముప్పై ఏడు నడుస్తోంది. అయితే ఏం - రంగకి అంత ఉద్రేకం కలిగిస్తుందే నా శరీరం - పరాయి వాళ్ళకి కలిగించదా? భార్యను కావటం వల్ల, ఉద్రేకాలకు మరోచోట అవకాశం లేక రంగ నా ముందు ఉద్రేకపడతాడా? ప్రదర్శిస్తాడా? రంగది నటనా? రంగ నా నుంచి పొందుతున్నది నాలో ఉన్నదానివల్ల కాదా? నాలో ఏమీ లేదా?

- రంగా! మనోగతి ఎంత చిత్రమైనది! కొన్ని యాదృచ్ఛిక పరిస్థితులు ఎంత బలమైనవి! శరీరావసరాలకు మనసు ఎంత చక్కని తర్కం తయారు చేస్తుంది!

నటరాజన్ లేచి మంచం మీద కూర్చున్నాడు. సిగరెట్ ముట్టించాడు.

మంచం మీద నుంచే మోచేతి మీద కొద్దిగా పైకి లేచి టేబిల్ మీద లాంతరును తగ్గించాను.

"నిద్ర పట్టటం లేదా?"

జవాబివ్వాని ప్రయత్నిస్తున్నాను.

అతను లేచి సమీపించాడు.

" - చీర తడిగా ఉందేమో! మార్చుకో! బయట నించుంటాను -"

అతని మాటల్లోనూ, మాటలోనూ, ఏదో వెతుకుతున్నాను. అది మామూలుగా ఉండి నన్ను అవమానిస్తున్నట్లనిపిస్తోంది.

' - నీలో ఏముంది? ఏమీ లేదు. నీవు గడచిపోయిన వసంతానివి, వడలి రాలిపోతున్న కుసుమానివి. కావాలన్నా నీవు గుబాళించలేవు -' అంటోంది మనసు. మనసే శరీరాన్ని నడుపు తున్నదో! శరీరమే మనసుని కదుపుతున్నదో! - అర్థం కావడం లేదు. నన్నేదో సవాలు చేస్తున్నది.

నేను అతని చేయి పట్టుకున్నాను.

అది నా సహాలుకు సవాబుగా వేడిగా ఉంది. అది వాతావరణం వల్ల వేడి కాదని స్త్రీ నవటంవల్ల నాకు తెలిసిపోయింది -"

రంగనాథం పార్థుని జో కొడుతూనే స్థాణువులా కూర్చుండి పోయాడు. సమస్త ప్రపంచమూ ఆగిపోయినట్లనిపించింది. ఇలాంటి సందర్భాలలో చాలా మంది ఎలా ప్రవర్తించారు? తమని తాము చంపుకున్నారు. లేదా ఎదుటి వాళ్ళను చంపారు. ఎలాంటి సందర్భం? భార్యకు మరొకరితో లైంగిక సంబంధం ఏర్పడటమనే సందర్భం. ఎంత సాహిత్యమున్నది యీ సందర్భం మీద! ఈ విషయం మీద ఎన్ని ఆలోచనలు గ్రంథస్తమయాయి! ఎన్ని ధర్మ ప్రబోధాలు జరిగాయి! కానీ ఏం ప్రయోజనం? ఏ ఒకరి ఆలోచనలూ మరొకరి సమస్యకు పరిష్కారం చూపలేక పోయాయి. ఏ ధర్మ ప్రబోధాలూ, నీతి ప్రవచనాలూ యీ పాప ప్రభంజనాన్ని ఆపలేక పోయాయి. మానవులందరికీ ఉన్నవి అవే అవయవాలయినా భగవంతుడు ఎంతటి వైవిధ్యం కూర్చాడు! అలాగే యీ సందర్భం ఒకటే అయినా ఆవేశాలలో ఎంత వైవిధ్యం! ఈ వైవిధ్యానికి మూలం ఏమిటి? ఎవరి ఆవేశాలు వారివి. ఎవరి ఆలోచనలు వారివి. ఏ ప్రాణికి ఆ ప్రాణే జీవిస్తుంది. ఎవరికి ఎవరితోనూ పోలిక లేదు. మనిషికి మనిషితో సంబంధమన్నదే లేనపుడు పోలిక ఏమిటి? సంబంధమన్నది ఓ భ్రమ. దాంతో ఎవరికి వారు ఓ గూడు కట్టుకుంటారు. గాలిని పోగు చేయటాన్కి యత్నించినట్లు ఆ గూడుకి భయపడతారు. దాన్ని కాపాడుకోజూస్తారు. దానికి కనిపించే సంకేతాలు - వివాహ వ్యవస్థా, కుటుంబమూ, సంఘమూ, ప్రభుత్వమూ....! కనిపించని పునాదులు దైవమూ, మతమూ, మనస్తత్వమూనూ! దాని ఆలోచనల ప్రకారం అది ప్రవర్తించింది! కనక నా ఆలోచనల ప్రకారం నేను చేస్తాను. దాని ఆవేశాలు దానివే అయితే నావి నావే! నేను దీనితో పడుకోను! సంసారం చెయ్యను! వీలు చూసుకొని చంపేస్తాను! తప్పకుండా చంపేస్తాను! దాని చావు నాకు చావు కారాదు. మా చావు వల్ల పార్థు అనాథ కాకూడదు. అందుకని నేను బతికి ఉండాలి. అది చావాలి. రెండూ సాధ్యమవాలంటే దాని చావు రహస్యంగా జరగాలి.

ఫోన్ ట్రింగ్ ట్రింగ్.... మంటోంది.

ఆలోచనల నించి రంగనాథం బుర్ర పక్కకి తిప్పాడు. వెళ్ళి ఫోను తీసుకున్నాడు.

"డాడీ!" ఢిల్లీ నుంచి పార్థు స్వరం వినపడసాగింది.

4

"పార్థూ పిల్లలూ వస్తున్నారు కాముడూ!"

ఫోను దగ్గర నించి సరాసరి కామేశ్వరి మంచం దగ్గరకి వెళ్ళాడు రంగనాథం. ఆమె జవాబివ్వలేదు. నిదానించి చూసాడు. పక్కలు కదులుతున్నాయి. బిగిసిన ఊపిరి సడలినట్లయింది.

నిద్రపోతున్నట్లుంది! పడుకోనీ! -

కొంచెం వంగి తల మీద చెయ్యి వేసాడు. చిరు చెమట. ఫాను పెంచాడు. ఎంత చల్లగా ఉన్నా కామేశ్వరికి ఫాన్ కావాలి. తనకి కుక్క చలి! ముడుచుకుని మూడంకె వేసేసేవాడు. ఎప్పుడూ యిద్దరిదీ ఒకటే మంచం. మెలకువ వస్తే ఆమె కోసం ఫాన్ వేసేవాడు. ఆమెకి మెలకువ వస్తే ఫాన్ ఆపేసేది.

రంగనాథం ఆమెనలా చూస్తూ నించున్నాడు. పార్థు వస్తున్నాడంటే ఆమెకి ఎంత ఆనందం! ఆమె ఆనందిస్తే తనకి ఎంత ఆనందం! తమ బ్రతుకులోని అత్యంత క్లిష్టమయిన సంఘటనని కొంతసేపు క్రితమే గుర్తు చేసుకున్నాడు. ఆనాటి ఆలోచనలుగా యీనాడు అనుకుంటున్నవి పాత ఫోటోల్లో మరణించిన వ్యక్తుల బొమ్మల్లాంటివి. ఆ ఆవేశాలు యిప్పుడు అందవు. ఇప్పటి ఆవేశాలు వేరు. పడవలసిన వాటికి ఆవేశపడలేక పోవటమూ, స్వల్ప విషయాలకు వ్యర్థావేశాలూ వృద్ధాప్య స్వాభావికాలేమో!

మరుసటి రోజు సాయంత్రానికి పార్థసారథి వచ్చాడు. వెంట వాణీ, పిల్లలూ వచ్చారు. పిల్లలకి సెలవులుట. ఢిల్లీ ఎండల గురించి పదే పదే చెపుతున్నాడు సారథి. పిల్లలనీ అక్కడే ఉంచుతాడట. కామేశ్వరి మొహం వెలిగి పోయింది. వాణి కూర్చుని సారథినే చూస్తోంది. రంగనాథాన్ని మనవలు చుట్టేసి కబుర్లలో పెట్టారు. అయినా రంగనాథం గమనిస్తూనే ఉన్నాడు. కొడుకు మాటా, కోడలి చూపూ తేడాగా ఉన్నాయి.

అంతట్లోనే సారథి లేచి ఫోన్ దగ్గరకి పరుగెత్తాడు. అక్కడి నించే అందరికీ చెయ్యి ఊపేసి నగరంలోకి పరుగెత్తాడు.

వాణి చాలాసేపు అత్తగారి దగ్గర గడిపింది. వంటవాడి చేత చెప్పి వండించింది. ప్రయాణ బడలిక వల్ల పిల్లలు కొంతసేపు వీసీపీ చూసి పడుకున్నారు. రంగనాథం, వాణీ కూడా భోజనాలు పూర్తి చేసారు.

వాణి తన గదిలోకి వెళ్ళగానే రంగనాథం కామేశ్వరి పక్కన కుర్చీ వేసుకున్నాడు. ఆమె మొహంలో ప్రకాశం సులువుగానే తెలిసిపోతోంది.

"రంగా! పిల్లలూ, కోడలూ, పార్థూ అంతా ఉన్నారు. నేను పోతే..."

ఆమె పెదాలు సున్నితంగా వేళ్ళతో మూసాడు రంగనాథం.'ఇలా మాట్లాడకు' అన్నట్లు తల ఆడించాడు.

" - పిచ్చీ! అన్నంత మాత్రాన అవుతుందా!" అంది.

"ఈ విషయం మీద వాదించనని ఎప్పుడూ అంటూనే ఉంటావు - " అన్నాడు.

"కోడలు నా దగ్గర కూర్చుంది -" అంది కామేశ్వరి. 'తలకి నూనె రాసింది' అని కూడా అనుకున్నాడు. వాణి గురించి మాట్లాడుతూనే చంటి పిల్లలా నిద్రలోకి జారుకుంది కామేశ్వరి.

రంగనాథం ఏదో పుస్తకాన్ని పట్టుకు కూర్చున్నాడు.

పన్నెండు గంటల తర్వాత వచ్చాడు పార్థసారథి. అతను లోపలికి అడుగు పెట్టగానే వాణి చేసిన సేవ గురించి, కామేశ్వరి సంతోషం గురించి చెప్పాడు రంగనాథం.

" - యింకా పడుకోలేదా డాడీ! అమ్మ సంగతి వాణి చూస్తుంది. మీరు పడుకోండి -" అన్నాడు. గదిలోకి వెళ్ళి పోయాడు.

రంగనాథం కొడుకుని తేరిపార చూసి సన్నగా నిట్టూర్చాడు. దీపం ఆర్పి పడక కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. కామేశ్వరి మంచం పట్టిన దగ్గర నుంచీ అతనికి రాత్రి నిద్ర కరువయింది.

ఆ గదిలోంచి పక్క గదిలోకి వెళ్ళాడు సారధి.

వాణి మెలకువగా ఉంది.

" - నువ్వు నిజంగానే మంచిదానివి -" అన్నాడు బట్టలు మార్చుకుంటూ.

"అంత సడన్‌గా మంచిదనం ఎలా తెలిసిందో..."

"మా అమ్మకి చాలా సర్వీస్ చేసావుట - డాడీ పొంగిపోయారు"

"మీ అమ్మకి కాదు.... ఓ పేషెంట్‌కి...." అంది.

"నువ్వెప్పుడూ వాదనకి రెడీ....! నేను కాదు. గుడ్ నైట్...." అనేసి మంచం మీద పడుకుని దుప్పటి కప్పుకోబోయాడు.

"నువ్వు పడుకుంటే నీ స్లీపింగ్ బ్యూటీ చూడాలని కాదు నేను కాచుకున్నది! నువ్వు నన్నెందుకు ఎవాయిడ్ చేస్తున్నావో చెప్పు?"

"డోంటాక్ రబ్బిష్"

"ఇంత బ్యూటిఫుల్ పెళ్ళాం లేకుండా నీ పనులన్నీ ఎలా అవుతాయో!"

"లిమిట్స్ దాటుతున్నావు"

"మన మధ్య లిమిట్సా? చిత్రంగా ఉందే! ఇంతకీ అసలు సంగతి ఏమిటి? ఈ బెంగుళూర్లో ఎన్నాళ్ళు నన్ను దాచాలనుకుంటున్నావు? ఎందుకు?"

సారధి జవాబివ్వకుండా దుప్పటి ముసుగేసేసాడు.

వాణి లైటు ఆర్పేసింది.

"ఢిల్లీకి ఫోను చేస్తున్నాను - "

"ఎవరికి?"

"చెప్పను - "

ఉద్రేకంగా లేచి గొంతు పెంచి - "ఎందుకు చెప్పవు?"

"నీకు తెలుసు గనుక..."

"యూ బిచ్..."

"షటప్ నేను బిచ్ నయితే నువ్వు డాఫర్‌వి -"

"వాణీ మన సంసారాన్ని కాపాడటానికి నేను ట్రై చేస్తున్నాను. యూ మస్ట్ కోపరేట్..."

"నా కోపరేషన్ చాలా తీసుకున్నావు - నీ ప్రమోషన్ల కోసం -"

"అంతా నా కోసమేనా?"

"కాదు. నా కోసం!"

కొంతసేపు సారధి మాట్లాడలేదు.

"కాస్త కల్చర్డ్‌గా ఉండమన్నాను. సోషల్‌గా మూవ్ అవమన్నాను. నిన్ను వాడితో పడుకోమనలేదు - "

"పడుకొన్నందుకు అభ్యంతర పెట్టలేదు -"

"నువ్వు వింటావా? యిప్పుడు చెప్పటం లేదా లిమిట్స్‌లో ఉండమని -" సారధి వాక్యం పూర్తవలేదు.

"సారధీ! నువ్వు బిస్కత్తులు పెడితే తోక ఊపి, ఉసి గొలిపితే మీద పడటానికి నేను కుక్కను కాను -"

"వాడిని నమ్ముతున్నావేమో! వాడు పక్కా బిజినెస్ మాన్! నిన్ను అమ్మేస్తాడు -"

"నాకామాత్రం తెలుసు! నువ్వు అరువిస్తావు. వాడు ఎరువిస్తాడు"

సారధి మరోసారి మౌనం వహించాడు.

" - ఢిల్లీ నుంచి తెచ్చి యిక్కడుంచింది ఎందుకూ? వాడిని యిక్కడకు రప్పించుకుని నా పరువు తియ్యటానికా! పద పోదాం రేపు!"

"ఆలోచించి చెబుతాను - పడుకో!"

పడుకోబోతూ చూసాడు. తలుపు తెరిచి వుంది.

" - తలుపు ముయ్యలేదేం?" విసుక్కుంటూ లేచాడు.

"నీకు మూసే ఓపిక లేక -"

తలుపు మూస్తూంటే తండ్రి పడక కుర్చీలో కనిపించాడు.

సారధి తలుపు మూసేసి ఒక్క క్షణం అక్కడే నిలబడ్డాడు. శరీరమంతా చచ్చుబడినట్లయింది. మనసనే మృత శిశువు ఎదుట పడినట్లయింది. దానిని వదిలించుకోటానికన్నట్లు కదిలాడు. నెమ్మదిగా నడుచుకుంటూ వెళ్ళి మంచం మీద వాలాడు. కళ్ళు మూసుకున్నాడు.

"డాడీ వినలేదు గదా మన మాటలు?" అన్నాడు.

5

ప్రపంచమంతా ఆకస్మాత్తుగా చీకటి వ్యాపించినట్టుంది. ఎక్కడ వున్నాడో తెలీదు. కదులుతున్నాడో లేదో తెలీదు. ఎవరయినా తనను కదలించుతున్నారా? ఏదయినా తన చలనాన్ని నిలువరిస్తోందా? అన్నీ వెనక్కి వెళుతూంటే తాను ముందుకు వెళ్తున్నాన్న భ్రాంతా? ఎక్కడ నుంచి బయలు దేరాడు? తన ప్రమేయం లేకుండా సాగుతోందా యీ పయనం? ఏమిటి దీని గమ్యం?

ప్రశ్నలను తయారు చేసుకొనే ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు రంగనాధం.

ప్రశ్నలే తృప్తికరంగా లేవు.

ఇక జవాబులెలా కుదురుతాయి!?

రంగనాథం పడక కుర్చీలో ఎవరో కట్టేసినట్టు ఉండిపోయాడు.

ఆనాడు తమ దంపతుల మధ్యా ఓ సంఘటన జరిగింది. తమ యిద్దరి జీవితాలనూ అది కుదిపివేసింది. భిన్న దృక్పథాలు తమవి. ఆ మహా సంక్షోభం నుంచి ఎలా బయట పడ్డారు?

వర్తమానాన్ని మోయలేక పోతోంది ఆ వృద్ధుని హృదయం. అది గతాన్ని తరచటంలో, తలచటంలో తలదాచుకోజూస్తోంది.

ఆనాడు - రంగనాథం యిల్లు వదిలాడు.

మూడు నెలలు గడిచాయి. తొంభై ఎనిమిది రోజులు గడిచాయి. రెండు వేల మూడొందల ఏభై రెండు గంటలు గడిచాయి.

ఉదయం ఏడున్నర. ఆఫీసుకు తయారవుతోంది కామేశ్వరి. వంటింట్లో మధ్యాహ్నం లంచ్ బాక్స్ కట్టుకుంటోంది. బయటనున్న పార్థు ఏడుపుతో యివతలకు వచ్చింది.

రంగనాథం! పెరిగిన గడ్డం మీసాల్లో కళ్ళలో ఏదో అర్థంకాని ఉద్వేగాలతో రంగనాథం!

దిగ్భ్రమతో నించుండి పోయింది.

ఆమెని సమీపించాడు. తల మీద చేయి వేసాడు. కదలి పోయింది. కరగి పోయింది.

ఎక్కడికి వెళ్ళావని ఆమె ప్రశ్నించ లేదు.

ఎలా ఉన్నావని అతను ప్రశ్నించలేదు.

వారి మధ్య ప్రశ్నలు లేవు. జవాబులు లేవు.

ఊరు వెళ్ళి వచ్చినట్లు అతను! ఊరు వెళ్ళి వచ్చినతనే అతనూ అన్నట్లు ఆమె!

వండింది. వడ్డించింది. తిన్నాడు. నిద్రపోయాడు. ఇద్దరూ బాబుతో ఆడారు.

రెండవ రోజు కూడా ఆఫీసుకు వెళ్ళలేదు కామేశ్వరి.

రాత్రయింది. భోజనాలయియాయి. నిద్రపోయాడు పార్థు. నిద్రకు ఉపక్రమించింది ప్రపంచం. పశువుల్ని కాసే పిల్లాల్లా గుమిగూడి ఆకాశంలో చుక్కలు కబుర్లలో పడ్డాయి. ఆటల్లో పడ్డాయి. మానవ శరీరాలను బంధిస్తున్న మస్తిష్కాలు కునికిపాట్లలో పడ్డాయి. మేల్కొన్న శరీరాలు సమాగమానికి ఆహ్వానాలు పలుకుతున్నాయి. తారలూ, యామినీ, చల్లని గాలులూ ఆ ఆహ్వానాలకు సంధానకర్తలయాయి.

తన గుండెలకు అతుక్కుపోయిన అలసిపోయిన కామేశ్వరి నుదుట చిరుస్వేద బిందువులను కొనగోటితో తొలగించి చుంబించాడు రంగనాథం. మరింత దగ్గరగా జరిగింది కామేశ్వరి.

"నా విశ్వాసాలు నిన్ను రక్షించాయి -" అన్నాడు.

అంటి మాధుర్యాన్నీ అనుభవించుతూ అతనిలో యిమిడిపోయినట్లున్న కామేశ్వరి తల ఎత్తి అంది.

"నన్ను కాదు! మన దాంపత్యాన్ని - మన సంసారాన్ని -"

ఆ గొంతు అతనికి పరిచితమే! అయినా అతను ఆశాభంగం చెందాడు. పట్టి పట్టి చూస్తున్న కామేశ్వరిని గమనించుతూ నిట్టూర్చాడు.

"నిజమే! మన దాంపత్యాన్నే! దానికి ఆధారమయిన మన బంధాన్ని - నా విశ్వాసాలు రక్షించాయి"

ఆమె మరొకన్ని సెకన్లు అతని కన్నులలో ఏదో వెదుక్కుంది. తర్వాత తల దించుకుని అతని చేయి అలాగే వుంచి రెండో చేత్తో దుప్పటిని పైకి లాక్కుంది.

"అనేక ప్రదేశాలు తిరిగాను. ఆలయాలు దర్శించాను. దైవాలను ప్రార్థించాను. నదులలో మునిగాను. సాధువులను విన్నాను. కామేశ్వరి తప్పు చేసిందా? పరిస్థితి వల్ల జరిగిందా - కొన్నాళ్ళీ ప్రశ్న నన్ను వెన్నాడింది. కామేశ్వరి చేస్తేనే తప్పా? పరిస్థితి వల్ల జరిగినా తప్పేనా? - మరి కొన్నాళ్ళీ ప్రశ్న. మసిలిన ప్రదేశాల నుంచీ, ఎరిగిన మనుషుల నుంచీ యీ రంగనాధం దూరమయాడు గాని రంగనాధం నుంచి మాత్రం దూరమవలేదు. 'తప్పు' అనేది నిస్సందేహంగా ఉంది. 'పాపం' అనేదీ ఉంది.

'పాపానికి' శిక్షా ఉంది. పాపాన్నీ, పాపమనే దానికి శిక్షనూ నీవు విశ్వసించక పోతేనేం - నీ 'తప్పు' నీవు నాతో చెప్పటం ద్వారా అంగీకరించావు. వాటిని విశ్వసించే నేను నీ పాపానికి శిక్ష విధించటానికి అర్హుడినా? - నా ప్రశ్నలు సాధువులు విన్నారు. వారి జవాబులు నేను విన్నాను. వారు విన్నట్లు నాకు విశ్వాసం కలగలేదు. ఇక నా ప్రశ్నలకు ఆ దైవమే జవాబియ్యాలి. అన్వేషణ. పూరీ జగన్నాధస్వామి ఆలయంలో నా అన్వేషణ ముగిసింది.

విశాలమయిన సముద్రం, ఆ గాలి, ఆ దేవాలయం, ప్రతీదీ నన్ను సమాధాన పరిచాయి. సుభద్రాదేవి జగన్నాధుడిని కోరిన కోరిక గురించి విన్నపుడు నాలో కలిగిన ప్రశ్నలే నా పరిస్థితికి జవాబులయాయి. ఆలోచనలను ఎవరు అరికట్టగలరు? పూజనీయులకే అది సాధ్యం కాలేదు. 'నా ప్రమేయం లేకుండా ఏదీ జరగదు. నీకు దుస్సహమయిన విషయంలో నైనా నా ప్రమేయం ఉంది -' అంటున్నాడు జగన్నాధుడు. 'తప్పు' భగవత్ప్రేరణ వల్లే జరిగితే దానిని శిక్షించాలా వద్దా అన్నది ఆ భగవంతుని సమస్య. మనిషే 'తప్పు'కి కర్త అయితే దానికి ఏ శిక్ష విధించుకోవాలా అన్నది ఆ మనిషి సమస్య. వేరే వ్యక్తినయిన నాకు నిన్ను శిక్షించే అధికారం లేదు - ఇలా సమాధానానికి వచ్చాను.

నా భగవంతుడే, నా విశ్వాసాలే నన్నీ సమాధానానికి చేర్చాయి. చనిపోవాలన్న ఆలోచన నుంచీ, నిన్ను చంపాలన్న ఆలోచన నుంచీ, నిన్ను వదిలెయ్యాలన్న ఆలోచన నుంచీ నన్ను బయటకు చేర్చాయి. 'తప్పు' చేసిన నిన్ను భరించి క్షమించి యిలా స్వీకరించే శక్తిని యిచ్చాయి. నన్నూ నిన్నూ మన పార్దునీ నా విశ్వాసాలే రక్షించాయి. నీవు అర్థం చేసుకోగలిగితే మన అనుబంధాన్ని కూడా అవే రక్షించాయి -"

రంగనాధం చెప్పగలిగాననుకున్నది చెప్పాడు. కామేశ్వరి వినగలుగుతుందని భావించినది చెప్పాడు.

అంతా శ్రద్ధగా విన్న కామేశ్వరి కొంత సేపు కదల లేదు.

తర్వాత లేచి కూర్చుంది. బట్టలు కట్టుకుంది. తననే గమనిస్తున్న అతని పక్కనే కూర్చుంది. అతనిలో ఏదో వెదుకుతున్నాయి ఆమె చూపులు.

"నీ మాటలు నాకు మళ్ళీ ఆశ కలిగిస్తున్నాయి. మాట్లాడమంటున్నాయి"

"చెప్పు" అన్నాడు రంగనాథం, కామేశ్వరి మాట్లాడక పోవటంతో!

ఆమె వెళ్ళి తన డైరీని తీసుకువచ్చి అతనికి యిచ్చింది.

రంగనాధం సంకోచించాడు.

"ఇస్తున్నది నేనే గదా - చదువు -"

రంగనాధం ఆమె చూపిన పేజీ చదవసాగాడు.

"ఎక్కడకి వెళ్ళావురా రంగా!

నా హృదయమంతా నీ సానుభూతి కోసం ఎదురు చూస్తోంది. ఈ నా శరీరం మలినమయిందనా - నా వేదన?! మాలిన్యం అంటే ఏమిటి? నిన్ను దగా చేసాననా యీ దుఃఖం?! నిజంగా నిన్ను దగా చేసానా?! జరిగిందేమిటి? నా ముందు నేను ఓడిపోయాను. నా ముందు నేను అవమానం పాలయాను. ఇది నా వ్యక్తిగత వైఫల్యం. ఇందులో దగా నా వల్ల జరిగింది. నాకు జరిగింది. నాలో నేను చూడగలిగే రెండూ వేరు! నీలో నీవు ఊహించుకునే రెండూ వేరు! నా వల్ల జరిగిన దగా, నా వైఫల్యమూ నాకు జీవించే హక్కు లేకుండా చేసాయి.

చావు!

చావు తర్వాత తిరిగి నిన్ను పొందటమనే దాన్ని ఫూలిష్‌గా భావించే నాకు - చావు తర్వాత నాలో చూసే రెండూ నశిస్తాయని తెలిసిన నాకు - చావు ఎలా సమర్ధనీయమయింది? చావుకి కావలిసినంత ధైర్యం నాకుంది.

చావుకి అవసరమయినంత పిరికితనం నాకు లేదు.

జరిగిన సంఘటనను చావు వల్ల మార్చలేనని నాకు తెలుసు.

చావు వల్ల మరెన్నో జరుగుతాయని నాకు తెలుసు.

నేను చనిపోతే నా రంగా ఏమయిపోతాడు? రంగా విశ్వాసి. పిరికి తనమే విశ్వాసాలకు మూలం. రంగాకి నేను లేని జీవితాన్ని మోసే శక్తి లేదు. పిరికిగా - మూఢంగా - నశించిన నన్ను వెన్నాడాలన్న పిచ్చిలో - చనిపోయినా చనిపోగలడు. దాంతో - పార్ధు అనాధ అయిపోతాడు.

మరి నేనేం చేయాలి? నా రంగా విశ్వాసే కాదు. హేతువాది. మా మధ్య అనుపమాన బంధం ఉంది. అవగాహన ఉంది. నా యీ వ్యక్తిగత వేదనను అతను అర్ధం చేసుకో గలడు! అతను నేను 'పాపం' చేసానని అనవచ్చు. కాని పాపం ప్రాయశ్చిత్తంతో నశిస్తుందని విశ్వసిస్తాడు గదా? పై లోకంలో నాకు 'శిక్ష' లభిస్తుందని విశ్వసిస్తాడు గదా! అతనొక వేళ నాకు ప్రాయశ్చిత్తం సూచించితే -? ఆచరిస్తాను. ప్రాయశ్చిత్తం మీద - సరే పాపం మీద నైనా విశ్వాసం లేని నేను అతను చెప్పినది ఆచరిస్తే - ఏమవుతుంది? 1. అతనికి తృప్తి కలుగుతుంది.

2. నాకు కలగద్దు. అవును! నాకు తృప్తి కలగదు. నీవు నమ్మినదాన్ని నేనూ నమ్మినట్లు నటించటం నిన్ను వంచించినట్లే కదా! నేను నమ్మనిదాన్ని ఆచరించటం నన్ను వంచించు కున్నట్లే గదా!

అంతా - అతనితో మాట్లాడతాను.

అతను నాకు సానుభూతి నిస్తాడు! దోవ చూపిస్తాడు!"

చదవటం ముగించి రంగనాథం తర్వాతనున్న ఖాళీ పేజీలను ఓమారు తిప్పి ఆమె వయిపు చూసాడు. కామేశ్వరి అతనినే గమనిస్తోంది. రంగనాథం చిన్నగా నిట్టూర్చాడు.

"నీకెలాంటి భయమూ సంకోచమూ కలగలేదా?"

లేదన్నట్లు తలూపింది.

"నువ్వు చెప్పకపోతే నాకు తెలిసే అవకాశం లేదు. సాఫీగా సాగిపోయే సంసారం - మన బంధం - నాశనమవచ్చని నీకు అన్పించలేదా?"

"నువ్వలాంటి భయం ఎన్నడూ కలిగించలేదు."

"నేను మరోలా ఉంటే నీకూ భయం కలిగుండేదా?"

"అదే - అదే - నీ ప్రత్యేకత. ప్రశ్న ప్రశ్న. నువ్వు ప్రశ్నలు వెయ్యగలవు. నీ జవాబులు నీకుండొచ్చు. నా జవాబులు వేరుగా వున్నా నీవు సహిస్తావు. బహుశా - మానవ జాతి తొలి విశ్వాసాలు మారుతూ కొత్త విశ్వాసాలు ఏర్పడటానికి కారణం నీ వంటి వారేనేమో!"

"నువ్వు నీ జవాబు దాటవేస్తున్నావు"

కామేశ్వరి మాట్లాడలేదు.

"నువ్వు యిప్పుడు భయపడుతున్నావు -"

"లేదు - నేను నీ గురించీ, మన సంసారం గురించీ సామాన్య భయాలను యీ అనుభవంతో దాటేసాను -"

"అయినా జవాబు యివ్వవు -"

"నా జవాబు వల్ల ఉపయోగం గురించి ఆలోచిస్తున్నాను -" అంటూ ఆగి అతన్ని చూసింది. సన్నగా ఆశగా నవ్వింది.

"తెలుసుకుని, తెలియజెప్పడంలోనే మానవజాతి అభివృద్ధి అంతా ఉంది. నేను నీకు చెపుతూనే ఉండాలి - ఉన్నన్నాళ్ళూ, కలిసున్నన్నాళ్ళూ! నువ్వూ చెపుతూనే ఉండాలి -! దాపరికం అభివృద్ధికి అడ్డంకి!"

"నువ్వు జవాబివ్వలేదు -"

"నువ్వు భయం కలిగించేలా వుంటే - నాకు భయం కలిగే ఉండేది. నా వ్యక్తిత్వ వికాసానికి 'నువ్వు' కారణమే!"

రంగనాథం ఆమె తల మీద చేయి వేసాడు. అతను కొంతసేపు కళ్ళు మూసుకున్నాడు. తర్వాత ఆమె దండ పట్టుకున్నాడు.

"నేను వెళ్ళిపోయాక - నీకు చనిపోవాలనిపించలేదా?"

"ఎందుకు అనిపించదూ!"

"ఎలా రెసిస్ట్ చేసుకున్నావూ -"

"నా ఆలోచనల వల్ల! నేను అవిశ్వాసిని కావడం వల్ల -"

"నాకు అర్థం కాలేదు -"

"నా మరణానంతరం నీవు తిరిగొస్తే -? భరించగలవా? అంత ఆశగా తిరిగొచ్చిన నీవు తట్టుకోగలవా? - పార్దు ఏమయిపోతాడూ? - ఇలాంటి ప్రశ్నలు మొదట్లో నాకు 'చావు' ఊహ రాకుండా చేసాయి. నీ నుంచి ఉత్తరం కూడా లేదు. సమాచారం లేదు. ఒక వేళ నీవు చనిపోయావా?

ఆ ప్రశ్న అన్ని భయాలనూ తోసుకుని నాలో జొరబడ జూస్తోంది. నిన్ను - ఉన్నావో లేవో తెలీని నిన్ను - ఉంచమనీ, రక్షించమనీ నువ్వు ఉన్నాడని ఊహించే భగవంతుడిని నేనూ ప్రార్థించితే?!

అలాంటి ఊహ కలగగానే ఆలోచనలు నన్ను చుట్టు ముట్టాయి.

ఇన్నాళ్ళూ నేను మనిషిని నమ్మాను. తన ప్రవర్తనతో మనిషి కలిగించే స్పందనలకు లోనయాను. మన మధ్య అలాంటి అనుబంధాన్ని నేను అనుభవించాను.

నా స్పందనలు, నీ ప్రవర్తన, మన అనుబంధమూ పూర్తిగా గాలి ఊహలేనా? కాకపోతే ఏమిటిది? ఈ అనుబంధానికి సృష్టి నా చేతుల్లోనూ నీ చేతుల్లోనూ లేదా? మరయితే ఏమిటీ భగవంతుని కల్పన? ఇది అసాధ్యమైన కోరిక నుంచీ, భయం నుంచీ పుట్టింది! భగవద్ధ్యానం నిజంగా నాకు ఏమివ్వగలదు? ఒకవేళ - నీవు మరణించే వుంటే తిరిగి బ్రతికించగలదా? - లేదే! ఊరటను యివ్వగలదేమో! ఒక భ్రమను, కల్పనను, ఊహను వాస్తవంగా చేసుకు పొందే ఊరట నన్ను ఎక్కడకి తీసుకుపోతుంది? మానవుడు భ్రమలకూ లోనయాడు. ప్రశ్నలూ వేసుకున్నాడు. ప్రశ్నలు వేసుకునే శక్తి వల్లనే మానవుడు యీనాటి స్థితికి చేరుకున్నాడు. ఇది గ్రహించగలిగిన నేను తిరిగి భ్రమలో ఎందుకు పడుతున్నాను?

ప్రశ్నలు వేసుకునే మనో బలం కోలుపోవటం వల్ల!

ఇలా నిశ్చయించుకున్నాక నీ మరణం గురించీ, దాని తరువాతి పరిణామాల గురించీ ఆలోచించ యత్నించాను. నీవు లేకపోతే - నిజమే! - ఓ రకమయిన శూన్యమే! ప్రపంచంలో మనకన్న దగ్గరయిన వారున్నారు. వారంతా తమ ప్రియతములను కోల్పోయినపుడు ఏమయింది? దుఃఖించారు. మరొకరికి చేరువయారు. ఇలా ఎన్నో చేసారు.

నీవు చనిపోయేవుంటే - కారణం - నువ్వే! నీ ఆలోచనా రాహిత్యమే - ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో చనిపోయిన ఎందరినో నువ్వు అనుకరించావు గాని వాస్తవ దృష్టితో ఆలోచించలేదు. నీ అజ్ఞానమే నీ మరణానికి కారణమవుతుంది.

రంగా! నేనిలా ఆలోచించుకున్నాక చావు ఊహను వదిలించుకున్నాను. నా ఆలోచనలే నేను బ్రతకటానికి కారణం! అంతే కాదు - నిన్ను జీవించేట్టు, నన్ను తిరిగి చూడగలిగేట్టు చేసినవీ నీ ఆలోచనలో మార్పులే సుమా! విశ్వాసాలు కాళ్ళనూ, బుద్ధినీ బంధిస్తాయి గాని నడిపించవు -"

రంగనాథం సావధానంగా విన్నాడు.

ఆమెను దగ్గరకి తీసుకున్నాడు -

"నీ మీదా నీ ఆలోచనా శక్తి మీదా నీ కున్నదీ విశ్వాసమే కాముడూ! అవిశ్వాసమనేది ప్రత్యేకంగా లేదు. సందేహమనే భూమి నుంచి పుట్టిన రెండు మొక్కలు విశ్వాసమూ, అవిశ్వాసమూ అనే పేర్లతో వ్యవహరించబడుతున్నాయి. వాస్తవానికి అవి రెండు రకాల విశ్వాసాలు మాత్రమే! వ్యక్తికి తన మీద తనకు అదుపు నివ్వగలిగినదే ఉత్తమ విశ్వాసం -"

కామేశ్వరి ఆలోచనలో పడింది.

కొన్నాళ్ళు గడిచాయి. కామేశ్వరి అదే ఉద్యోగంలో కొనసాగుతోంది. రంగనాథం ఓ రోజు, "ఉద్యోగం మార కూడదా -" అని అడిగాడు.

"మరో ఉద్యోగం ఎందుకు? నేను పారిపోను -"

"మానేయ్! నా సంపాదన చాలదూ?"

"అనే అనుకునేదాన్ని. నన్నొదలి నువ్వెళ్ళిపోయాక నాలాంటి దానికి ఉద్యోగం ఎంత అవసరమో గ్రహించాను"

మరి కొన్నాళ్ళు ఆగి ప్రశ్నించాడు రంగనాథం.

"మనం ఏకం కాలేమా?"

"నాది ఆలోచించే తత్త్వం. నా చేతులనూ, నా శక్తినీ నేను అర్థం చేసుకోగలను. నా ప్రయత్న లోపం లేదు -"

మరికొంత కాలం తర్వాత అన్నాడు రంగనాథం.

"మనం ఒకే కప్పు కిందా ఒకే మంచం మీదా ఉంటూనే యింత దూరంగా ఉండటం దుస్సహంగా వుంది కాముడూ!"

"నా పిచ్చీ! నేను నిన్నూ, నువ్వు నన్నూ విడిచిపెట్టి ఉండలేదు. ఉన్నామన్నా భావన పోగొట్టుకునీదాకా నీకు శాంతి లేకపోయింది -" అంటూ అతని తలను గుండెలకి హత్తుకుంది. అతనామెను అల్లుకు పోయాడు.

"రంగా! మన జీవితంలోని ఘటనలకీ, మనలోని ఆలోచనలకీ యీ చుట్టు పక్కల ప్రపంచంతో మనమున్న కాలంతో చాలా సంబంధం ఉంది.

ప్రపంచం మారటం వల్లనే స్త్రీ పురుష సంబంధాలు మారుతున్నాయి. యీ వివాహ

వ్యవస్థ కూడా ప్రపంచ గమనంలోని ఓ భాగం! వివాహమనే నియమంలోనే మనుషులు కలిసి బ్రతికే స్వేచ్ఛ ఉంది. స్వేచ్ఛ కోసమే నియమాలు ఏర్పడుతాయి. స్వేచ్ఛ వల్లనే అవి మారవలసి వస్తాయి. యీ చుట్టు పక్కల ప్రపంచం ఎప్పుడూ ఒకలాగే ఉంటే మనిషి జంతుదశ దాటక పోను! వివాహం ఏర్పర్చుకోకపోను! ఆడదాన్ని యింట్లో బంధించకపోను! ఈనాడు యిలా ఉద్యోగం కోసం ఆడది వీధిలోకి రాకపోను! వచ్చినందువల్ల యిలాంటి సంఘటనలు జరిగే అవకాశ మున్నంత మాత్రాన రాకూడదన్నదని పరిష్కారం కాదు! ప్రపంచంలో జరుగుతున్న ప్రతిదీ అభివృద్ధి ముఖంగా సాగుతూన్నదన్న ఒక్క సత్యం వెలుగులో నువ్వు ఆలోచించితే నీకు కొత్త పరిష్కారాలు దొరుకుతాయి -"

అలా వారిద్దరూ ఏకమయారు.

ప్రపంచంలో ఏనాడో ఏర్పడిన శాశ్వత విలువలన్నీ క్రమంగా క్షీణిస్తున్నాయనీ, అంతా నాశనం వేపే పోతున్నదనీ విశ్వసించే వారి భావాలను అతను ఎన్నో మార్లు తర్కించుకున్నాడు.

ఆ యిద్దరూ ఒకరికొకరు సప్లిమెంటరీగా జీవించారు.

ఈ రోజు కొడుక్కూ కోడలికీ మధ్య జరుగుతున్నదేమిటి?

ఇది పతనం కాదా?

రంగనాధం ఆలోచనల నుంచి, అయోమయం నుంచి కామేశ్వరి మంచాన్ని సమీపించాడు. ఆమె పక్కనే కుర్చీలో కూర్చున్నాడు.

"దీనికి నువ్వేం అర్థం చెపుతావు కాముడూ!

కెరీర్ కోసం పెళ్ళాన్ని అమ్ముకుంటున్నాడు కొడుకు. విలాసాల కోసమో, లాలస కోసమో వాడి మాటలని పాటించింది నీ కోడలు.

వీళ్ళ మధ్య జరుగుతున్నదేమిటి?

శరీరాన్ని ఆకలి కోసమయినా అమ్ముకోటం మహాపాపంగా భావించే మనిషిని నేను. ఆకలి ఎంత ఘోరమయినదో నీవు తెలియజెపితే అర్థం చేసుకోగలిగాను.

ఒక యాదృచ్ఛిక సంఘటనగా భావించి దాన్ని నీ భర్త అర్థం చేసుకోవాలని, నీ మనో సంఘర్షణను పంచుకోటానికి యత్నించిన మనిషివి నీవు. పారిశ్రామిక యుగ ప్రభావం వల్లనే స్త్రీ పురుషుల మధ్య కొత్త సంఘటనలూ, సంఘర్షణలూ అన్నావు నీవు. నీవన్న దానిలో నాకెన్ని సంశయాలున్నా నీ స్పిరిట్ మీద నాకెంతో గౌరవం కలిగింది.

మన సంతానం - మన తర్వాత తరం - ఏమిటీ తరం? ఎలా అర్థం చేసుకోవాలీ తరాన్ని! అన్నింటినీ అమ్మేసుకునే తరాన్ని - దేన్నయినా కొనేసుకునే తరాన్ని!

ఈ మహా పాతకాన్ని చూసాక నేను వెనక్కి చూడక తప్పటం లేదు. మనది పతనమే - దానికి కొనసాగింపే యీనాడు జరుగుతున్నదని - అనుకోక తప్పటం లేదు. యీ ప్రపంచం

అభివృద్ధి ముఖంగానే సాగుతున్నదని నీ తెలివి తేటలతో నన్ను ఒప్పించావు. నిన్ను విశ్వసించేటట్టు చేసావు. ఒకప్పుడు ధర్మం నాలుగు పాదాలా నడిచిందని, యిప్పుడది ఒంటి కాలితో కుంటుతున్నదని విశ్వసించిన నన్ను మార్చావు. అట్లాంటి భావన ఎలా పుట్టే అవకాశమున్నదీ, ఎవరికి పుట్టే అవకాశమున్నదీ నాకు తెలియజెప్పి నాచేత ఆలోచింప జేసావు.

లాభం లేదు కాముడూ! నేనలా అనుకోలేక పోతున్నాను! మానవ జాతి సర్వనాశనం వేపే సాగుతోంది! భార్యలను కూడా అమ్ముకునే భర్తలూ, అమ్ముడుపోయే భార్యలూ.... ఏం తక్కువయిందని వీళ్ళు.... ఛ ఛా! ఎలా ఎలా దీన్ని సమర్థిస్తావు? ఎలా వ్యాఖ్యానిస్తావు?"

ఉద్వేగంగా అంటూ కళ్ళు మూసుకున్నాడు రంగనాధం.

అశాంతిగా తల రుద్దుకున్నాడు. కుర్చీలో కదిలాడు.

"మామయ్యగారూ!"

చటుక్కున కళ్ళు విప్పాడు రంగనాధం! వాణి! తల తిప్పుకున్నాడు.

"మీకు మేమంటే అసహ్యమే! మేమంటే నాకు మరింత అసహ్యం! మా మాటలను మీరు విన్నారని గ్రహించాక నాకు నిద్ర పట్టలేదు. మీరు ఎలా భావిస్తారో నా ఊహకు అందలేదు. మీరు బాధ పడుతున్నట్లు గమనిస్తూనే ఉన్నాను. అత్తయ్యగారితో మీరంటూన్న వన్నీ విన్నాను. నేనేం మాట్లాడీ మీ అసహ్యాన్ని పోగొట్టుకోలేను. కాని..... మాట్లాడక తప్పదు. మీ కోసం..... నా కోసం..... అత్తయ్యగారి కోసం మాట్లాడక తప్పదు -"

వాణి గొంతులో వేదన తెలుస్తున్నా - దాని పట్ల ఎలాంటి సానుభూతీ రంగనాధానికి కలగలేదు. వాణి గొంతు సవరించుకుంది.

"మేం ఎందుకిలా తయారవుతున్నాం? - ఎప్పుడూ యీ ప్రశ్న నాకు కలుగుతూనే వుంది. మీరే అన్నారు - కెరీర్ కోసం ఆయనా, విలాసాల కోసం నేనూనని! నిజమే! నేనూ అదే అనుకుంటాను. తప్పించుకోవాలనుకుంటాను. కాని ఎలా? దేని నుంచి తప్పించుకోటం? ఎవర్నించి తప్పించుకోటం?

నా నుంచి మొదలయిన ఆలోచనలు యీ ప్రపంచ మంతటినీ, దీన్ని నడుపుతున్న శక్తులనీ వ్యక్తులనీ చుట్టుముడుతుంటాయి.

ఈ కెరీర్ అనేదాన్ని ఎవరు కల్పించారు? ఈ విలాస సాధనాలను ఎవరు సృష్టించారు? మా వ్యక్తిగత జీవితాలలోకి ఎవరు ప్రవేశించారు? మా అనుబంధాన్ని ఎవరు కలుషితం చేసారు? అదుపు లేని సంపదల పట్ల, అంతులేని సౌకర్యాల పట్ల మమ్మల్ని వ్యామోహ పరుచుతున్న దెవరు? గుర్రం వీపు మీద కూర్చుని దానికి వెదురు బొంగుతో గడ్డి బుంగ చూపిస్తూ పరుగు తీయిస్తున్నట్లు మమ్మల్ని పరుగెత్తిస్తున్నదెవరు? పుట్టిన దగ్గర్నుంచి చచ్చేదాక చదువుల కోసం, ఉద్యోగాల కోసం, పదవుల కోసం, ఆస్తుల కోసం, సౌకర్యాల కోసం, కీర్తుల కోసం.... మమ్మల్ని తరుముతున్న దెవరు?

ఈ పరుగే, యీ పోటీయే, ఇందులో గెలుపే ప్రజాస్వామ్యమనీ, మానవ స్వాతంత్ర్యమనీ ప్రచారం చేస్తున్నారు! మానవ సమూహాలను నమ్మిస్తున్నవారు! నమ్మేటట్లుగా బలవంత పరుస్తున్నవారు! జాతులను జాతులతో, మతాలను మతాలతో, దేశాలను దేశాలతో పోటీ పెట్టి, విడదీసి, విడదీయటానికి దేన్నయినా నిర్లజ్జగా వాడుకుంటున్న వారు! చిట్టచివరికి మనిషిని మనిషితో కలవకుండా విడదీస్తున్నవారు!

ఏం సాధిస్తారు వారు?

ఫ్రీ మార్కెట్‌ని సృష్టిస్తారు. వ్యక్తి మాన ప్రాణాలతో సహా ప్రతిదాన్నీ సరుకుగా మారుస్తారు. మనుషులే సరుకులు! మనుషులే వినిమయదారులు! ఒక చోట నువ్వు అమ్ముడు పోతావు! ఒకచోట నీవు కొనుక్కుంటావు!

దీన్ని సృష్టిస్తున్నవాళ్ళు, దీన్ని అదుపు చేయగలమని ఆశిస్తున్నవాళ్ళు.... వాళ్ళు కూడా... నాకనిపిస్తుంది - సరుకులే! వినిమయదారులే! వారి మానసిక రోగాలే... అహమే... వారిని సరుకుల్నిగా, వినిమయదారులుగా మార్చేస్తాయి.

ఇలా మనుషుల్నే సరుకులుగా, వినిమయదారులుగా మార్చే తంత్రంలోనే దాని నాశనానికి బీజముంది.

ఈ ఫ్రీ మార్కెట్ మనిషికి తెగింపుని నేర్పుతుంది. తెగింపుని నూరి పోస్తుంది. మనుగడ కోసం తెగించిన మనుషులు చిట్టచివరికి తెగనమ్ముకోటానికయినా, తెగనరకటాని కయినా సిద్ధపడతారు. అందరూ తమని అమ్ముకోటానికి సిద్ధపడితే మాత్రం అవసరాలన్నీ తీరతాయా? అవసరాలన్నవి తీరిపోతుంటే అమ్ముకోటానికి సిద్ధపడరుగదా! అవసరాలు సృష్టిస్తూ తీర్చీ తీర్చకుండా ఉంచుతూ విస్తరించే యీ ఫ్రీ మార్కెట్ - తమ అవసరాలు తీర్చ గలిగేది కాదన్న వాస్తవం గ్రహించిన రోజున, తెగింపు అలవాటయిన మానవ సమూహాలు దానిని నాశనం చేయటమన్నది చిటికెలో పని -"

వాణి మొహాన్ని విభ్రమంతో రంగనాథం చూసాడు.

"అమ్మా! యింత తెలిసిన నీవు !?"

వాణి తల అటూ యిటూ ఊపింది.

"తెలియటం వల్ల మనుషులు న్యాయంగా, ధర్మంగా ఉంటారన్నది చాలా పురాతన మూఢ విశ్వాసం మామయ్యగారూ! తెలిసిన వాళ్ళు తమ శక్తులకూ, ఆసక్తులకూ అనుకూలంగా ఆటను తయారు చేసుకుంటారు. రూల్సును ఏర్పర్చుకుంటారు. ఈ మాయాజాలానికి తెలిసిన వాళ్ళే అసలు సరుకులు! అసలు వినిమయదారులు! తెలియని వాళ్ళే తెలిసిన వాళ్ళను అదుపు చేయగలిగిన రోజున యిదంతా యిలా ఉండదు -"

రంగనాథం చటుక్కున కామేశ్వరి వయిపు తిరిగి - "అమ్మాయి అంటున్నదాని కేమంటావు కాముడూ!" అన్నాడు.

కామేశ్వరిలో కదలిక లేదు. మాట లేదు. రంగనాథం అనుమానంగా ఆమె చేయి

ముట్టుకున్నాడు. ముక్కు దగ్గర చెయ్యి పెట్టాడు. పక్కలు కదులుతున్నాయేమోనని పరిశీలించాడు. నాడి చూసాడు.

కామేశ్వరి లేదు.

ఆ క్షణం వస్తుందని తెలుసు! పుట్టినది పోక తప్పదని తెలుసు! అయినా కుదుపు తప్పదు. తనలో ఓ భాగాన్ని పెకలించుకుపోయిన అనుభూతి తప్పదు.

రంగనాథం తలంతా దిమ్మెర పోయినట్లయింది.

తనను నడిపించిన శక్తి నశించి పోయింది. అయితే ఎప్పుడది? తన మాటలను విన్నాకా-వాణి మాటలను విన్నాకా? అసంతృప్తి పరాజయ భావాలతోనా? ఆశతో తృప్తితోనా?

ఆమెది పలాయనమా? పయనమా?

దుఃఖ సంశయాల మధ్య రంగనాథం స్థాణువులా ఉండిపోయాడు

వాణి అతనిని సమీపించింది.

★ (రచన సచిత్ర మాసపత్రిక: ఉగాది 1992) ★